

Grundlagsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av utsökningsbalken och av 11 § i lagen om preskription av skulder

Till lagutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av utsökningsbalken och av 11 § i lagen om preskription av skulder (RP 137/2015 rd): Ärendet har remitterats till grundlagsutskottet för utlåtande till lagutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Mari Aalto, justitieministeriet
- professor Olli Mäenpää
- juris doktor Antti Tapanila.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- juris doktor Ida Koivisto.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås det att utsökningsbalken och lagen om preskription av skulder ska ändras.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 maj 2016.

I motiven till lagstiftningsordningen bedömer regeringen hur förslaget förhåller sig till bestämmelserna om rättsskydd i 21 § i grundlagen. Regeringen anser att lagförslagen kan godkännas i vanlig lagstiftningsordning. Eftersom förslaget om delgivning av handlingar i elektronisk form på medborgarkontot är av principiell betydelse, anser regeringen att det dock är önskvärt att propositionen granskas av riksdagens grundlagsutskott.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Delgivning via medborgarkonto

Regeringen föreslår att vissa bestämmelser i utsökningsbalken och 11 § i lagen om preskription av skulder ska ändras. Målet är att göra utsökningsförfarandet enklare, snabbare och smidigare och utvidga användningsområdet för elektronisk delgivning, utan att parternas rättsskydd äventyras.

De handlingar som hänför sig till ett utsökningsärende delges i huvudsak genom vanlig delgivning, dvs. i praktiken som ett vanligt brev. Enligt det föreslagna 2 mom. i 3 kap. 38 § i utsökningsbalken ska adressen för dataöverföring inom det elektroniska ärendesystemet kunna användas som delgivningsadress vid utsökning, om personen i fråga har tagit systemet i bruk. Förslaget gäller enbart förhållandet mellan en utmättningsman och en delgivningsmottagare och ska alltså inte tillämpas på delgivningsförfarandet vid exempelvis en domstol.

Med det elektroniska ärendesystemet avses i bestämmelsen tjänsten medborgarkontot, som har utvecklats av statens center för informations- och kommunikationsteknik. Tjänsten är en centraliserad plats för elektronisk delgivning av förvaltningshandlingar. Enligt förslaget kan utsökningsmyndigheterna således tillställa medborgarkontots användare delgivningar på kontot. Användaren ska i samband med att kontot tas i bruk uppges sin e-postadress eller sitt telefonnummer eller båda. De används för att skicka användaren en underrättelse om att ett meddelande har inkommit på medborgarkontot.

Vid bevislig delgivning ska parten kvittera handlingen som mottagen innan dokumentet öppnas. Från medborgarkontot sänds en automatisk kvittering på mottagarens kvittering och mottagningstidpunkten till utsökningsmyndigheten.

Den som tar i bruk medborgarkontot ger ett allmänt samtycke till att myndigheter får delge handlingar på medborgarkontot.

De föreslagna bestämmelserna är betydelsefulla med avseende på grundlagens 21 §, som gäller rättsskydd.

Delgivning vid utsökning och rättsskyddet

Grundlagsutskottet har i sin praxis ansett att bestämmelserna om rättsskydd i grundlagens 21 § också gäller utsökning i tillämpliga delar (se GrUU 42/2006 rd och GrUU 9/2010 rd). De nationella förfaranden som hänför sig till verkställighet har inte heller uteslutits från tillämpningsområdet för artikel 6 i Europakonventionen (se t.ex. Di Pede mot Italien, 26.9.1996 och Immobiliare Saffi mot Italien, 28.7.1999).

Enligt den föreslagna 2 punkten i 3 kap. 38 § 2 mom. i utsökningslagen får man som delgivningsadress vid utsökning använda sig av en adress som är avsedd för dataöverföring inom det riksomfattande elektroniska ärendesystemet för kontakter mellan personer och myndigheter.

Utlåtande GrUU 5/2016 rd

Enligt 21 § i grundlagen har var och en rätt att på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad av en domstol eller någon annan myndighet som är behörig enligt lag samt att få ett beslut som gäller hans eller hennes rättigheter och skyldigheter behandlat vid domstol eller något annat oavhängigt rättskipningsorgan. Offentligheten vid handläggningen, rätten att bli hörd, rätten att få motiverade beslut och rätten att söka ändring samt andra garantier för en rättvis rättegång och god förvaltning ska tryggas genom lag. Ingen rättsskydd får äventyras genom lagstiftning. Samma principer gäller i tillämpliga delar även utsökning (se GrUU 42/2006 rd och GrUU 9/2010 rd).

Rättsskyddsaspekterna kräver att delgivningen sker så att mottagaren får de uppgifter han eller hon behöver för att utöva sina rättigheter. Uppgifterna ska delges på ett för mottagaren begripligt sätt och i tillräckligt god tid. Vid en konstitutionell bedömning av förslaget handlar det om huruvida delgivningen till mottagaren är effektiv och huruvida det föreslagna delgivningsförfarandet uppfyller kravet på ett behörigt förfarande i 21 § 1 mom. i grundlagen.

Enligt propositionen ska det inte vara obligatoriskt att ta emot delgivningar via medborgarkontot. Förfarandet kan bara gälla personer som har tagit i bruk det elektroniska ärendesystemet. Å andra sidan kan en person som inte vill ta emot delgivningar via medborgarkontot underrätta utmätningssmannen om detta. Då delges personen inte handlingar i elektronisk form på medborgarkontot, utan delgivningen sker på den adress som han eller hon uppgett som delgivningsadress. Det är också möjligt för en person att när som helst avsluta medborgarkontots användning och få handlingarna per post.

Mottagaren underrättas om att ett meddelande inkommit på medborgarkontot genom ett e-postmeddelande eller textmeddelande, beroende på vad mottagaren valt vid registreringen av medborgarkontot. Det är obligatoriskt att ange i vilken form underrättelser om inkomna meddelanden ska sändas. En handling som sänts till medborgarkontot kan följaktligen anses ha blivit delgiven. Grundlagsutskottet anser att användningen av medborgarkontot för elektronisk delgivning på det sätt som föreslås i propositionen därmed i princip inte äventyrar mottagarens rättsskydd, förutsatt att medborgarkontot är funktionssäkert tekniskt sett.

Det framgår inte av propositionen hur många medborgare eller utsökningskunder som har tagit i bruk det elektroniska medborgarkonto som avses i propositionen. De som har tagit i bruk medborgarkontot var när de tog i bruk kontot inte medvetna om att det kan användas för delgivning av ärenden som hänför sig till utsökning. Med hänsyn till detta och utsökningsärendenas speciella karaktär anser grundlagsutskottet att när användningen av medborgarkontot utvidgas på det sätt som nu föreslås, måste de som använder kontot uttryckligen underrättas om att kontot också kan användas i utsökningsärenden.

UTSKOTTETS FÖRSLAG TILL BESLUT

Grundlagsutskottet anför

att lagförslagen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Utlåtande GrUU 5/2016 rd

Helsingfors 25.2.2016

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Annika Lapintie vänst
vice ordförande Tapani Tölli cent
medlem Maria Guzenina sd
medlem Anna-Maja Henriksson sv
medlem Hannu Hoskonen cent
medlem Antti Häkkänen saml
medlem Ilkka Kantola sd
medlem Antti Kurvinen cent
medlem Jaana Laitinen-Pesola saml
medlem Leena Meri saf
medlem Ulla Parviainen cent
medlem Wille Rydman saml
medlem Ville Skinnari sd.

Sekreterare var

utskottsråd Matti Marttunen.